

وزارت مسکن و شهر سازی
سازمان عمران و بهسازی شهری
دفتر خانه ستاد ملی توانمند سازی سکونتگاههای غیر رسمی

معرفی سند مدیریت زیست محیطی

پاییز ۸۳

معرفی سند مدیریت زیست محیطی

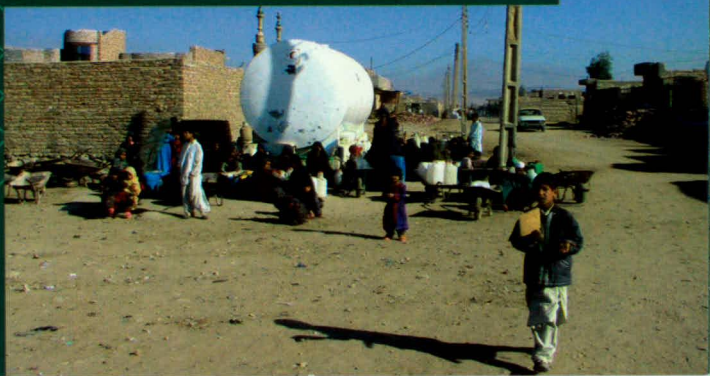
«سند مدیریت زیست محیطی» به عنوان یکی از محورهای مورد توجه در «برنامه بهسازی شهری و اصلاحات بخش مسکن» در اردیبهشت ماه سال ۱۳۸۲ توسط سازمان عمران و بهسازی وزارت مسکن و شهرسازی تهیه شده است .

این سند که پس از تأیید سازمان حفاظت محیط زیست بنا به درخواست بانک جهانی با صدور مجوز از سوی وزارت مسکن و شهرسازی و وزارت امور اقتصاد و دارایی جهت استفاده سایر کشورها در سایت بانک مذکور قرار گرفت، از شش بخش تشکیل شده است و محورهای اساسی آن عبارتند از:

۱- هدف :

هدف از تهیه سند مدیریت زیست محیطی، ارائه راه‌حلهایی برای شناخت نیازهای محیطی به منظور ارزیابی زیست محیطی برای هر یک از زیر پروژه‌هایی است که در چارچوب برنامه بهسازی شهری و اصلاحات بخش مسکن، تامین مالی شده‌اند. این سند می‌بایست با مراحل مختلف‌گردش پروژه تلفیق و هماهنگ شود.

۲- سیاست ها و چارچوب های قانونی و مقررات :

در این بخش قوانین مصوبی که به دولت اجازه می دهد تا اجرای برنامه های توسعه را با لحاظ کردن جنبه های زیست محیطی به انجام برساند، مورد بررسی قرار گرفته است. مهمترین عناوین در زمینه قوانین و مقررات ملی موجود که مبتنی بر رعایت مسائل زیست محیطی عبارتند از:

الف) مدیریت محیط زیست و منابع طبیعی

ب) توسعه شهری و کاربردی اراضی

پ) مناطق چهارگانه حفاظت شده

ت) ارزیابی زیست محیطی

ث) مدیریت منابع آب، آلودگی آب، هوا و خاک

ج) حفاظت از آثار تاریخی در شهرها.

۳- اثرات شاخص بالقوه محیطی :

اثرات شاخص بالقوه محیطی، تأثیرات ناشی از اجرای زیر پروژه های برنامه بهسازی شهری و اصلاحات بخش مسکن، تمهیدات لازم برای کاهش اثرات سوء زیست محیطی و بالاخره روش های درست عملیات اجرایی را مورد بررسی قرار می دهد. در این راستا طبق مقررات بانک جهانی، پروژه های دارای آثار منفی بر محیط زیست، مانند تخریب جنگل، مناطق حساس، مناطق حفاظت شده، آثار و میراث فرهنگی و ... تامین اعتبار نخواهند شد.

۴- رویه های زیست محیطی :

رویه های زیست محیطی، مشتمل بر تشکیلات سازمانی برای اجرای برنامه بهسازی شهری و اصلاحات بخش مسکن و شناخت روش های درست اجرای عملیات زیست محیطی می باشد.

رویه های زیست محیطی، هماهنگی تنگاتنگی بین واحد مدیریت پروژه، شهرداری ها و مشاور زیست محیطی ایجاد می نماید تا برای انجام موارد ذیل اطمینان لازم حاصل شود:
- اطمینان از اینکه پایش (غربال) پروژه ها به درستی صورت گرفته باشد.

- اثرات بالقوه زیست محیطی در هر پروژه پیشنهادی به قدر کافی در مطالعات دفتری و بررسی های میدانی مورد شناسایی قرار گرفته باشد.

- تمهیدات مورد نیاز به منظور کاهش آثار نامطلوب زیست محیطی در حین اجرا و بهره برداری از پروژه ها به خوبی شناسایی شده باشد.

- برنامه مدیریت زیست محیطی به اجرا گذاشته شده باشد.

۵- ارزیابی زیست محیطی :

ارزیابی زیست محیطی ابزاری است که توسط آن می توان آثار منفی زیست محیطی پروژه ها را شناسایی و قابلیت کاربرد روش های پیشنهادی برای کاهش آثار سوء زیست محیطی را ارزیابی نمود. ارزیابی زیست محیطی ابزاری برای حصول اطمینان در موارد ذیل است:

- پروژه های مورد نظر از لحاظ زیست محیطی مناسب و پایدار است.
- پیامدهای زیست محیطی پروژه ها به درستی شناسایی و این یافته ها در طراحی پروژه به کار گرفته می شود.
- اجرای پروژه با آگاهی کامل از فاکتورهای زیست محیطی به اجرا در آمده است.

۲- سیاست ها و چارچوب های قانونی و مقررات :

در این بخش قوانین مصوبی که به دولت اجازه می دهد تا اجرای برنامه های توسعه را با لحاظ کردن جنبه های زیست محیطی به انجام برساند، مورد بررسی قرار گرفته است. مهمترین عناوین در زمینه قوانین و مقررات ملی موجود که مبتنی بر رعایت مسائل زیست محیطی عبارتند از:

الف (مدیریت محیط زیست و منابع طبیعی

ب) توسعه شهری و کاربردی اراضی

پ) مناطق چهارگانه حفاظت شده

ت) ارزیابی زیست محیطی

ث) مدیریت منابع آب، آلودگی آب، هوا و خاک

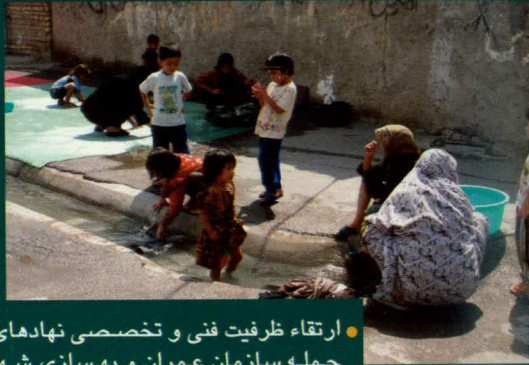
ج) حفاظت از آثار تاریخی در شهرها.

۶- برنامه مدیریت زیست محیطی :

اهداف برنامه مدیریت زیست محیطی، شامل کاهش اثرات منفی زیست محیطی است که در هر پروژه مورد شناسایی قرار گرفته اند. اجرای این برنامه اطمینان لازم برای ارتقاء شرایط زیست محیطی را فراهم و مشارکت طرف های ذینفع در اجرای برنامه را تضمین می نماید. برنامه مدیریت زیست محیطی در برگیرنده سه نوع فعالیت می باشد که عبارتند از:

- اجرای تمهیدات پیش بینی شده برای کاهش آثار سوء زیست محیطی
- پایش و ارزیابی تمهیداتی که در طول فرموله کردن پروژه ها و یا در جریان تهیه گزارش ارزیابی زیست محیطی شناسایی شده اند.

● ارتقاء ظرفیت فنی و تخصصی نهادهای ذی‌مدخل و مجری از جمله سازمان عمران و بهسازی شهری وابسته به وزارت مسکن و شهرسازی، شهرداری‌ها، کارشناسان مسئول حفاظت محیط زیست در استان‌ها، جوامع محلی و پیمانکاران.

